

ONZE STRIJD

René Hofman-Danjé

Onze strijd

Copyright © 2022 René Hofman-Danjé

Eerste druk

Auteur: René Hofman-Danjé

Drukwerk: EZbook.nl

Redacteur: Sanne Visch, Pen & Inkt

ISBN: 9789464375381

NUR: 301

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteur.

Dit verhaal is een product van de verbeelding.
Elke overeenkomst met bestaande personen,
gebeurtenissen, plaatsen of entiteiten berust op
louter toeval. Alle personages, gebeurtenissen,
plaatsen en entiteiten zijn fictief en verhouden
zich op geen enkele manier tot een werkelijkheid
van bestaande personen, gebeurtenissen, plaatsen
of entiteiten.

*Want wie zoals ik nooit heeft
gebouwen laat niets achter dan
verwachting en verwarring en
wat dan?*

Jotie T'Hooft

1 Mijn ouders

Ik moet toegeven dat ik dromen had, hoewel ik aarzel of dat het juiste woord is. Dromen zijn van mensen die vooruit durven te kijken, visionairs, leiders en kunstenaars. Dat soort creatieve geesten. Mijn verbeeldingen waren vooral pogingen om te ontkomen aan die verstikkende eentonigheid en vanzelfsprekendheid waardoor ik volledig werd ingesloten. En ofschoon ik in de kern heel goed besepte dat de kiem van dat eindeloos gemijmer er vooral in gelegen was meer te willen zijn dan een “niemand”, voelde ik mij niet bij machte iets aan de toestand te veranderen. In die zin waren het dan ook hopeloze hersenschimmen, uiteenspattende zeepbellen omdat ze hoogstens de leegheid uit mijn bestaan konden maskeren maar zeker niet in staat waren deze te verdrijven.

Dit veranderde op het moment dat ik Hans ontmoette. Hoewel, als ik alles weer in ogenschouw neem en werkelijk eerlijk ben, is het met haar daadwerkelijk begonnen. Natuurlijk, ik had hem eerder ontmoet en hij had mij zeker opgehitst. Maar dat was het dan. Want hij was oppervlakkig en belust op sensatie.

Maar zij was anders, zij bracht dat onbestemde, ongerichte en tegelijkertijd wanhopige gevoel in mij tot rust, leerde mij focussen en de zaken anders te bekijken. Bovendien manifesteerde zich tussen ons dat voor mij nog totaal onbekende gevoel, wat mij er uiteindelijk toe bracht haar te volgen op een weg die onontkoombaar leek.

Het was begin 1990 en ik werd dat jaar twintig, een leeftijd die men in die jaren ook wel met de patatgeneratie associeerde: een pragmatische groep jongeren waarvan een deel door het gebrek aan dwang en verplichtingen verviel in passiviteit. Tot dit deel rekende ik mijzelf, al was het maar om-

dat ik geen flauw benul had waar ik mij het komende jaar mee bezig wilde houden. Ik had geen enkele bezieling of ideaal. Kortom, ik was jong, snel afgeleid en vooral verveeld.

Mijn ouders daarentegen, stonden gericht in het leven én waren welgesteld. Mijn vader had een uitstekende betrekking in het bedrijfsleven en mijn moeder had zich in de traditionele rol van huisvrouw geschikt. Zij kwam uit een aristocratische familie, waarin vrouwen niet geacht werden te werken, en bovendien had zij een zeker fortuin geërfd wat haar leven aangenaam maakte. Mij werd daardoor een onbezorgd leven toebedeeld, al voelde ik onmiddellijk ongenoegen op het moment dat dit mij duidelijk werd. Het zou zo ongeveer betekenen dat ik de rest van mijn leven achterover kon leunen, zonder dat ik iets van waarde toevoegde aan het wereldse gebeuren. Ik vond het echter van onbehoorlijkheid getuigen mij hierover uit te laten omdat de materiële overvloed waarmee mijn ouders mij omringden, eerder mijn geluk leken te bespoedigen dan te verminderen. En dat verdiende niet in de minste plaats enige nederigheid jegens hen. Bovendien, was een dergelijke ontevredenheid niet inherent aan mijn leeftijd?

Hoe het ook zij, de rijkdom van mijn ouders had ook zijn keerzijde. Ze vormde voor veel mensen een onoverkomelijke barrière om ons alledaags te behandelen. Want wij waren anders. En dat kwam niet alleen door de overdadige levensstijl die mijn ouders hanteerden. Ook hun houding was, mede ingegeven door de succesvolle carrière van mijn vader, vooringenomen en arrogant. Voortdurend wekte dit ergernis op, maar zij waren hier totaal onverschillig voor en kenden geen ruimte voor andere opvattingen. Ik zal daarom niet ontkennen dat er een zeker narcisme in hen schuilging. Tenminste vertoonden zij daar trekken van.

Van mijn ouders was mijn vader degene die deze hoogmoedige houding niet buitenshuis liet. Ook achter onze voordeur deed hij zich gelden en mijn omgang met hem was dan ook gereserveerd. Ik moet hierbij ver-

melden dat dit niet altijd zo is geweest. Mijn vroegste herinneringen vertellen me dat hij voortdurend om mij heen was en aandacht aan me besteedde. De dag dat hij me leerde fietsen en zich de hele tijd had staan uitsloven, of dat hij mij dansend in zijn handen hield en zachtjes liedjes voor me zong, waren gebeurtenissen die ik koesterde. Maar dergelijke warme herinneringen zijn voor de hand liggende souvenirs uit een vervlogen kindertijd. Inmiddels bewoog ik mij behoedzaam, welbewust van mijn uitspraken, om mijn vader heen en vermeid hem wanneer ik dat kon. En was het daarbij gebleven dan zou het nog te overzien zijn geweest. Dat was echter niet zo. Want ook de verhouding tot mijn moeder verliep stroef. Zij leek geenszins een eigen mening te hebben en verschool zich achter de principes van mijn vader.

Bovendien leken zij de voorbije jaren allerminst in mij geïnteresseerd. Gespreksonderwerpen die ik probeerde aan te snijden, werden afgedaan als futiliteiten. Soms meende ik zelfs een zekere verveling op hun gezichten te ontwaren. En wanneer een van hen toch meende te moeten antwoorden – en dat was wanneer het aankwam op emotionele zaken – bestond die repliek niet uit de oprechte belangstelling waarnaar ik verlangde. Er werd oppervlakkig gereageerd en niet zelden trachtten mijn ouders het gesprek te beslechten met nietszeggende algemeenheden waardoor mijn verwarrende gevoelens alleen nog maar verhevigden.

Mijn ouders beschouwden zichzelf als liberaal en vonden dit de enige waarachtige politieke stroming, omdat het de mens niet alleen aanmoedigde in zijn vrijheid, maar hem vooral wees op zijn individuele verantwoordelijkheid. Vooral mijn vader liet zich, op nogal cynische wijze, voorstaan op deze rechtse ideologie. Met enige regelmaat gaf hij af op de problemen van de minderheden met het principe van “eigen schuld, dikke bult”. Solidariteit was hem vreemd. Hij zag de maatschappij als een wereld waarin de sterksten overleefden en hij was een bazig type. Hij domineerde zijn omgeving met veel branie en verwachtte geen tegenstand. Als

het hem te kritisch werd, onttrok hij zich aan de situatie of ging hij over op een ingespannen praten zonder onderbreking, waarmee hij de ander op brutale wijze de mond snoerde. In beide gevallen kwam hij op deze wijze eenvoudig onder zijn eigen onvolkomenheden uit, wat ik hem ernstig aantrekende.

Zelf had ik niet veel op met het liberalisme. Vooral de individualistische waarden van zelfbeschikking en zelfontplooiing stonden me sterk tegen, juist omdat ik helemaal niet voor ogen had wat ik met mijn leven wilde en eerder een gevoel kende dat ik nogal zinloos liep rond te lummelen. Het enige wat mij op de been leek te houden, was mijn nogal vage aversie tegen die hedendaagse populaire stroming ervan: het neoliberalisme met zijn opportunistische privatiseringsdrang. Die weerstand gaf me in zekere zin nog enige vorm van houvast.

Mijn ouders daarentegen namen dit nieuwe liberalisme buitengewoon serieus en waren er zeer over te spreken. En toch, ondanks al hun liberaliteit, gaven zij me duidelijk te verstaan dat ik mij behoorde te wijden aan een studie economie of rechten. Het zou immers de kansen op een gedegen carrière aanzienlijk vergroten, zo meenden zij. Het was mij echter al snel duidelijk dat dit een prestigekwestie voor hen betrof. Ik luisterde, ofschoon het mij te doen was om hun sympathie te verkrijgen. En omdat ik toch niet wist welke van de twee ik zou moeten volgen, gooide ik er maar een muntje voor op. Het werd economie.

Ik hield de studie zo'n drieënhalf jaar vol, wat nog lang was gezien mijn algehele desinteresse. Ik had meerdere vakken niet behaald en liep inmiddels tegen een ontmoedigende studievertraging aan. Het behalen van mijn academische graad leek dan ook verder weg dan ooit. Het was niet dat ik de lesstof niet begreep, dat zou nog aanvaardbaar zijn geweest. Nee, ik was reeds vanaf het begin ongemotiveerd en afkerig van de hele opleiding geweest. En, op zeker ogenblik, was ik het meer dan beu. Ik was uitgeput en voelde me volledig ontgoocheld. Daarop stopte ik met de opleiding.

Het was het enige waarvan ik op dat moment zeker wist dat het goed voor mij was.

Toch hield ik deze beslissing angstvallig voor mijn ouders verborgen, omdat ik vreesde hen ernstig teleur te stellen. Zij hadden mijn opleiding volledig gefinancierd en, hoewel verder niet aangemoedigd, mij in de vrijheid gelaten zelf vorm te geven aan de door hen opgelegde studiekeuze. Dit had ervoor gezorgd dat ze mij indirect, en ongetwijfeld onbewust, het schuldgevoel hadden meegegeven van een impliciete verantwoordelijkheid tot presteren. Voor mij voelde dit als een enorme last. Door het ongemak wat hieruit voortkwam, hield ik het niet lang bij hen uit en verbleef ik vooral in mijn kamer teneinde de schijn op te houden dat ik aan mijn studie werkte. Ik voelde mij allerm minst in staat de oppervlakkige wereld van mijn ouders te doorbreken met het in hun ogen ongetwijfeld rampzalige besluit wat ik had genomen. Ik sprak er niet over, zij informeerden er niet naar. Ik vermoedde dat zij mijn stilzwijgen als een teken van loyaliteit beschouwden, anderzijds kwam het mijn ouders ook zeer goed uit. Zij beiden kenden immers een overvol leven en hadden geenszins de pretentie zich te bemoeien met het leven zoals ik dat mogelijk voorstond, laat staan dat zij besef hadden van mijn frustraties en de diepe teleurstelling in mijzelf.

Mijn vader behoorde tot de raad van bestuur van een voormalig staatsbedrijf. Dagelijks hoorde ik hem 's ochtends vroeg van huis vertrekken en kwam ik hem in de avond weer tegen op onze lederen fauteuil. Uitgeput met de benen op tafel, de afstandsbediening in zijn hand, zappend tussen de kanalen van de televisie. Tegen die tijd kwam ik meestal uit mijn kamer, waarbij ik soms mijn bedrog nog eens bestendigde door blijmoedig aan te geven dat er weer een studiedag voorbij was en dat ik honger had. Mijn vader hoorde het ongetwijfeld aan maar reageerde er nooit op, wat mij doorgaans vertwijfeld deed doorlopen naar de eettafel.

Het meest tragische van de hele situatie was niet eens dat ik mijn ouders misleidde over de beëindiging van mijn studie. Dat op zich zou al beklagenswaardig genoeg zijn. Ik vermoedde daarentegen dat het voor hen gelijk aan verraad zou staan als ze erachter kwamen dat ik inmiddels mijn tijd verdeed met het lezen van Marx, Lenin en Mao Zedong. Ik had de boeken mogen lenen van een studiegenoot, die sympathiseerde met een onbeduidend communistisch groepje, en kon geenszins ontkennen dat het allesbehalve tegenviel. Integendeel, ik was dermate lyrisch over de ideeën dat het gelijktijdig een gevoel van schaamte opwekte. Hoe kon ik mij onderhouden met dergelijke “gevaarlijke linkse propaganda”, woorden die mijn ouders ongetwijfeld zouden gebruiken, wanneer hun geld mij zoveel comfort bracht?

Nu was mijn verlegenheid hierover nogal onnozel. Het lezen van dergelijk werk was uiteraard geen dusdanig opruiende bezigheid waar de doorsnee ouder direct bezorgd om zou worden, eerder zou dat mijn gebrek aan studie zijn. Maar dat was van een toepasselijke naïviteit. Ik was tenslotte nog jong en het onbestemde rebelse gevoel, dat ik naast mijn onbehaaglijkheid, ervoer was daar vrijwel zeker inherent aan. Ik had zelfs het idee over enige autoriteit te beschikken. “Mijn ideeën” over de maatschappij beschouwde ik niet alleen als beter, ik vond ook dat ik meer kennis had over mijn maatschappijvisie dan mijn ouders van hun bekrompen liberalisme hadden. Ook daarin was ik, hoewel in een gevorderd stadium van de adolescentie, nog behoorlijk onbezonnen. Zelfs in die mate dat ik mij wist te vereenzelvigen met die historische personen.

Ik begreep onbewust wel dat een dergelijke heldenrol niet aan mij besteed was, al was het maar omwille van mijn passieve instelling. Een houding die zich vooral 's avonds manifesteerde wanneer ik beneden kwam. Daar, in die woonkamer, speelde zich telkens weer hetzelfde tafereel af dat ik, ondanks al mijn innerlijke opstandigheid, alleen maar gelaten kon aanzien. Mijn vader die zich, na weer een lange werkdag, vermoeid op-

hield voor de televisie, nauwelijks enige aandacht voor mijn moeder. Zij die ondertussen zwijgend de avondmaaltijd bereidde, waarin ze zichtbaar de moeite nam om het hem naar de zin te maken in de hoop op enige erkenning. En voorts de terugkerende teleurstelling op haar gezicht wanneer hij deze behoefte niet herkende en zonder enige belangstelling het eten naar binnen schrokte. Een geïnteresseerde vraag of een compliment over het diner leken niet in hem op te komen. De pogingen van mijn moeder waren dapper doch bij voorbaat gedoemd te mislukken. Ik begreep niet dat zij zo volhardde. Dagelijks werd haar hoop de grond in geboord, nochtans deed zij de volgende dag alsof er niets was voorgevallen en waagde zij opnieuw een poging. Lag het aan mij, of was zij werkelijk zo zeer afhankelijk van zijn goedkeuring dat zij zich in die mate bleef inzetten?

Ik was er inmiddels van overtuigd geraakt dat het niet anders kon zijn. Temeer omdat hij zich na het eten altijd haastig in zijn werkkamer terugtrok, zich vervolgens met obsessieve ijver overgaf aan zijn overvolle agenda en mijn moeder telkenmale stilzwijgend aanvaardde dat zij de rommel diende op te ruimen. Zij werkte niet en mogelijk dat mijn vader zich daarom zijn eigzinnige houding permitteerde dat zij vanzelfsprekend de aangewezen persoon hiervoor was. Dat een dergelijke schijnbare vanzelfsprekendheid slechts een verschijnsel van opvattingen was, kwam kennelijk niet in haar op. Tenminste leek zij zich eenvoudig te schikken in haar rol. In tegenstelling tot deze deplorabele houding van mijn moeder, die mij juist daardoor soms nog tot enig medeleven jegens haar wist te bewegen, was daar de kille arrogante houding van mijn vader. Hij had een strenge opvoeding genoten waarin hard werken een voorname deugd was. Dit had hem geen windeieren gelegd: het had hem een mooie carrière opgeleverd en inmiddels was hij doorgedrongen tot de raad van bestuur binnen een aanzienlijk overheidsbedrijf. Van hieruit gaf hij leiding aan processen die mij goeddeels onbekend waren, op één uitzondering na. Ik wist dat hij zich had opgeworpen als eindverantwoordelijke voor het privati-

seringsproces van de organisatie tot commercieel bedrijf. Dit wekte bij mij ergernis, het was me namelijk direct duidelijk dat zijn liberale visie het motief hiervoor was. En ik kon niet begrijpen dat een nutsbedrijf, dat tot doel had het algemeen belang te dienen, werd getransformeerd tot een organisatie die, onder de noemer van dat algemeen nut, winst vooropstelde. Dat leek mij toch zeker een discutabel punt.

Over dit uiteraard politiek beladen onderwerp werd thuis gezwegen. Er bestond geen ruimte voor discussie. Toch moest mijn vader hebben geweten dat ik een groeiend ongenoegen voelde over de privatiseringswind die door Europa waaide. Dat werd mij duidelijk toen dit onderwerp op een zeker moment, waarop hij wederom vermoeid voor de televisie hing en ik de kamer in kwam, toevallig op het journaal werd besproken. Hij wendde zich met een ruk naar mij toe en keek me een ogenblik minachtend aan.

‘Had jij daarover nog iets te zeggen, zoon?’ sprak hij.

Ik wist me geen raad. Een ogenblik staarde ik maar wat naar het beeldscherm zonder de presentator te horen.

‘Ik? Wat zou ik daarover kunnen zeggen?’ stamelde ik uiteindelijk.

‘Mooi,’ zei mijn vader direct, ‘dan kunnen we dat ook afsluiten.’

Hij draaide zich weer om en zapte naar een ander kanaal. Voor zover ik de situatie goed kon inschatten, was mijn mening voor hem niet meer dan een kortstondige rebelsheid die nu eenmaal verbonden was aan de leeftijd van zijn zoon. Een opstandigheid waarvan hij meende deze eenvoudig te kunnen beëindigen. Ik voelde mij echter volkomen genegeerd. Desondanks was ik op dat moment niet in staat hem tegemoet te treden en ik droop dan ook af in de richting van de keuken waar mijn moeder met het eten bezig was.

En toch, een week later durfde ik erop terug te komen. Het avondritueel was reeds ingezet en ik trof mijn vader, zoals verwacht, aan voor de televisie. Op het moment dat ik de woonkamer binnenliep, was mijn moeder bezig de eettafel te dekken. Uit de keuken kwam de geur van gebraden

kip. Mijn vader had zijn benen op de salontafel gelegd en ik was tegenover hem gaan zitten om de gewichtige vraag te stellen die sinds de vorige keer in mijn hoofd zat. Met veel omhaal van woorden vroeg ik hem voorzichtig naar zijn mening over de heersende kritiek op de privatiseringen. Ik had de hoop dat hij begreep dat de zaak nog niet was afgedaan. Hoewel ik er zeker van was dat hij mij goed had gehoord, deed mijn vader alsof dat niet zo was. Hij draaide langzaam zijn hoofd in mijn richting en opnieuw zag ik de verachting in zijn ogen.

‘Heersende kritiek? Wat bedoel je in hemelsnaam?’ vroeg hij, waarbij hij een blik van onbegrip voorwendde.

Zijn denigrerende toon ergerde me ineens enorm en ik herhaalde mijn vraag harder dan ik had gewild. Mijn vader moest mij nu wel te woord staan, wilde hij tenminste enige interesse in me hebben. Hij zuchtte vermoeid.

‘Weet ik veel, vraag het de vakbond of zo.’

Meteen draaide hij zich weer om naar de televisie. Zijn antwoord was zo nietszeggend dat een plotselinge woede in mij opwelde.

‘Waarom antwoord je niet gewoon?!’ gilte ik.

De geluiden die mijn moeder maakte bij het dekken van de tafel hielden abrupt op. Ik schrok van mijn eigen felheid. Mijn vader reageerde echter onaangedaan. Volkomen rustig haalde hij zijn benen van de tafel, legde de afstandsbediening neer, stond op en liep op mij af. Vlak voor mij bracht hij een priemende wijsvinger in mijn richting.

‘Wil jij wel even je grote bek houden?! Wie denk je wel niet dat je bent?!’ brieste hij.

Ik werd nog bozer, stond eveneens op en keek hem recht in de ogen aan.

‘Is het je soms allemaal te veel aan het worden, dat harde werken, opdat je je eigen zoon niet eens meer normaal kunt antwoorden?’ schamperde ik.